

REDAKTIONELT

"Det gaar med Hovedstaden i et Land omtrent som med Hovedet paa en af os, som man jo ikke godt kan undvære, men har dog tit sine store Ulykker med, især naar det ene tænker paa sig selv, uden at bryde sig om, hvordan det enten gaar med Kroppen eller med Hjærtet."

Sådan sagde Grundtvig på Borchs kollegium d. 2. september 1838 under sine berømte Mands Minde forelæsninger. Og sådan kunne man sige den dag i dag: København er god nok at have. Men Danmark ligger i Jylland og på øerne.

Det såkaldte småborgerlige oprør i begyndelsen af 1970'erne satte ikke mindst focus på dette fænomen. Bag det, der umiddelbart tog sig ud som en populistisk højredrejning, affødt af skærpede krisetendenser, viste sig et langt mere komplekst og omfattende net af problemstillinger, som vakte både den samfundsvidenskabelige og den humanistiske forsknings interesse.

Begge områders arbejder blev teoretisk set inspireret af den tyske filosof Ernst Bloch, hvis nøglebegreb "ikke-samtidighed" karakteriserer det forhold, at der i udviklede kapitalistiske samfund på samme tid og modsætningsfyldt eksisterer både fuldt udviklede og et efterslæb af før-kapitalistiske produktionsforhold og ideologier. (En introduktion til Ernst Blochs filosofi findes i: Jørn Erslev Andersen m.fl.: Ernst Bloch - en introduktion. Århus 1982.).

Protestbevægelserne og -partierne fra begyndelsen af 1970'erne blev betragtet som politiske og kulturelle udtryk for denne konflikt. I de kritikker, som her blev formuleret mod velfærdssamfundet, så man ikke blot en populistisk dimension, men også elementer af en mere omfattende kapitalismekritik, hvis form og indhold indbød til mere omfattende studier af de historiske forudsætninger for og de aktuelle brudflader i relationerne mellem center og provins.

Med faglige udgangspunkter i samfundsvidenskaberne og humaniora har forskningen vedrørende provinsen i sine intentioner og i mange af sine resultater vist sig at være af tværfaglig karakter.

Ved afdelingen for fysisk og økonomisk planlægning på Arkitektskolen i Århus har man især arbejdet med at etablere et alternativt teoretisk og empirisk udgangspunkt for regionaliseringsforskningen. Inspireret af vesttyske og italienske undersøgelser (se f.eks. Arentoft (red.): 'Provins - et politisk problem, Århus 1977), har man foretaget en række undersøgelser af forskellige regionale udviklinger i Danmark. Her kan nævnes Claus Effersøe m.fl.: Periferispørgsmålet - et kamptema for fagbevægelsen, Århus 1977, Hans Kiib m.fl.: Levevilkår og regional politik i Nordjylland, Kbh. 1976 og tidsskriftet Blød by nr. 15, Århus 1978 med temaet: "På landet ..".

Men provinsen er ikke blot noget ydre, noget geografisk eller i det hele taget fysisk lokaliserbart. Provins er også et "indre", et bevidsthedsmæssigt forhold, som har at gøre med de erfaringer og oplevelser af opbrud, af modsætninger mellem center og provins, som har været karakteristisk for store dele af den danske befolkning siden 2. verdenskrig.

Især dette problemfelt har stået i centrum for den humanistiske provinsforskning. Dens hidtil væsentligste bidrag er at læse i tidsskrifterne Kritik nr. 56, Kbh. 1981 og Kursiv nr. 1, Varde 1982 samt i Dansklærerforeningens antologier: Gadekær og grillbar (redigeret af Jørgen Kuhlmann m.fl.), Varde 1981 og Fremmed i Lunderskov - en antologi om provins (redigeret af Johann Bang m.fl.), Varde 1982.

På grund af mangfoldigheden i analyser og synsvinkler må man nok konstatere, at provinsforskningen i Danmark endnu er et arbejdsfelt, som i begrebsmæssig, teoretisk henseende er i sin vorden.

Dette gælder også for nyere dansk medieforskning. Der er lavet mange analyser af huset på Christianshavn og TV fra Christiansborg. Men ingen har kikket på ugeavisen i Christiansfeldt, skønt sidstnævnte for visse sønderjyder sikkert har lige så stor betydning som førstnævnte. Og netop dette, at metropol og provins vest for Valby Bakke supplerer hinanden mediemæssigt, er dog ellers et interessant og vigtigt fænomen.

Hvornår opdagede den nyere medieforskning provinsen? Tilsyneladende først i 1975-76, da Arne Ejbye-Ernst, Steen Lykke Pedersen og Erik Nordahl Svendsen

udsendte første bind af institut for Presseforsknings lokalmonopolundersøgelse, og da Lars Seeberg skrev Krisesamfundet i lokalpressen. Kun i det omfang provinsen indgik i nationale medieanalyser (som f.eks. i Niels Thomsen Dagbladskonkurrencen 1870-1970 fra 1972, i analyser af den socialdemokratiske presse etc.), fandt den plads. Men da blot som element i noget andet, aldrig ved sig selv.

Men selv da provinsen blev opdaget - og i de sidste år af 1970'erne kom der faktisk en række bøger om provinspresse og provinsradio - var problemet at fremdrage det særlige ved provinsens medier. Alt for ofte havde man alene øje for provinsmedierne mangler, for fraværet af metropolt indhold: Provinspressen havde ikke øje for klassekampen, eller den var i det hele taget tilbagestående; og dens læsere holdt alene fast i den fordi også de savnede orienteringspunkter: De orientingsløse søgte det mangelfulde! Mon ikke man kan sige, at den såkaldte "urbaniseringsteori", dens fortræffeligheder i øvrigt ufortalte, satte dette problem på spidsen: Den ville forklare hovedstadspressens fremtrængen i provinsen med den åndelige og materielle udbredelse af hovedstadsagtige levevilkår; den betragtede med andre ord udviklingen i provinsen fra det københavnske standpunkt.

Bl.a. som en reaktion herpå planlagde SMID at udgive en årbog med temaet "Provinsen og medierne". Men problemerne viste sig for store. Der blev ganske vist produceret et antal gode artikler, men de var for få og sammenhængen mellem dem for spinkel. Projektet blev opgivet, og i stedet udgiver vi i dette nummer to af artiklerne: Per Jauert, Jan Mølgaard, Mogens Schmidt og Keld Vorup Sørensen: "Professionel folkelighed", som analyserer udviklingen i provinsafdelingens fjernsyns-flagskib "Landet rundt", der senere ændrede titel til "Dagens Danmark". Og Lars Qvortrup: "Regionalradioen: Provinsiel og bureaukratisk", som analyserer programindholdet og arbejdsvilkårene i de danske regionalradioer.

Begge artikler blev afsluttet i sommeren 1982. Det betyder, at artiklen om provinsafdelingens fjernsynsproduktion ikke har den seneste udvikling omkring provinsafdeling og omkring debatten om et kommende TV-2 med, ligesom den ikke har kunnet inddrage programindholdet af Dagens Danmarks 1983-profil, som synes at stramme professionaliseringsskruen endnu en omgang. Og regionalradio-artiklen har ganske vist annonceret den strukturændring for regionalradioerne, som trådte i kraft 1. januar 1983; men den har ikke haft mulighed for at foretage nogen

nærmere vurdering af den. Lidt rådes der bod på disse mangler i nummerets "Dokument". Vi gengiver "Udviklingsplan for Danmarks Radio 1984-87".

Udover artiklerne om provinsafdelingen og regionalradioerne finder man i dette nummer en artikel om reklamer af Dominique Bouchet: "Reklamen som samfundets spejl". Udgangspunktet er en kritisk gennemgang af Preben Sepstrups introduktionsbog Om reklame, men artiklens intention er at foretage en i forhold til Sepstrup selvstændig analyse af reklamen som institution.

Til sidst i nummeret finder man en debatafdeling. Vi har fra Preben Sepstrup modtaget to diskussionsindlæg til artikler i Massekultur & Medier nr. 6. Det er redaktionens politik, at lade de kritiserende komme til orde med korte svar i samme nummer, og både Steen Buhl og Flemming Hansen og Åge Edvardsen og Lars Qvortrup svarer med korte replikker.

Ved afslutningen af 2. årgang er der sket en udskiftning i redaktionen. Ole Prehn er efter eget ønske udtrådt og er blevet erstattet med Aage Erhardtsen og Keld Vorup Sørensen. Vi vil gerne takke Ole Prehn for hans indsats ved opbygningen af dette tidsskrift og byde de nye medlemmer velkomne.

RETTELSE

I Massekultur & Medier nr. 6 var der sket en fejl i indholdsfortegnelsen. Som det fremgik af selve artiklen var forfatterne til "Telematikken og dialektikken og kritikken af kritikken" Åge Edvardsen og Lars Qvortrup (og ikke Åge Erhardtsen og Lars Qvortrup). Vi beklager.

PROFESSIONEL FOLKELIGHED

- OM "LANDET RUNDT" OG "DAGENS DANMARK"

Af Per Jauert, Jan Mølgaard, Mogens Schmidt og Keld Vorup Sørensen

Et hus et sted i landet

Der skal frækhed til at placere en sådan mastodont midt på åben mark i Rindals fødeland. Men nu ligger det der, Provinsafdelingens nye hjem, som et grundmuret udsagn om, at folkets forlystelse betragtes som en alvorlig sag. Her er intet overladt til tilfældighederne. Komplekset rejser sig fra toppen af den gamle galgebakke nord for Århus, komplet med stenvolde, vældige flader i rust, glas og beton. Et højst ufremkommeligt brombærkrat erstatter en voldgrav omkring det i øvrigt borgagtige anlæg. Man kan næppe gøre indtrykket af helheden op på anden vis: her står man overfor et kunstværk, en gigantisk bygningsskulptur, der hviler helt og udelukkende i sig selv. Et egentligt stofskifte med de nære landskabelige omgivelser er det vanskeligt at få øje på. Ganske vist låner det lave byggeri et vist højdeformat af selve det enorme rum omkring bakken. Alligevel er det vanskeligt at frigøre sig fra den kætterske tanke, at det kunne have ligget hvorsomhelst på danmarkskortet, også i hjertet af København, for det er sig selv nok. Et stykke abstrakt funktionalisme, der tilraner sig landskabsindtrykket. Samtidig udstråler det hele registeret af impulser, som enhver provinsbo efterhånden har lært sig at bestemme som udslag af velfærdsteknokraternes nye magtfuldkommenhed. Der blev jo heller ikke rystet på hånden, da enhver større provinsby fik sit nye rådhuspalads i kølvandet på kommunalreformen.

Ingen ved sine fulde fem ventede vel at finde Provinsafdelingen gemt bag stokroser og bindingsværk; men springet til dette er enormt. Der må være en tredje vej. Når den ikke er benyttet, må forklaringen være, at huset på galgebakken er blevet til i hjerner, der ikke udelt har været optaget af, hvordan man bedst trak de levende provinser ind i rampelyset på deres egne vilkår.